

Tenis Maceralarım* (1)

Halis Muhlis

O güne kadar hayatımda hiç tenis oynamamıştım. Tenisi zengin sporu diye bilirdik çocukken. Bırakın tenisi, mahalle arkadaşlarım arasında hayatlarında ping pong masası göreni bile yoktur. Biz yaz kış, gece gündüz demeden top, yani bugünkü tabiriyle futbol oynardık.

Tenis oynayanları ilk kez Moda'da görmüştüm. Şehrin göbeğinde, garip bir telörgü kafes içinde, tepeden turnağa bembeyaz spor elbiseleriyle... Garipserdik doğal olarak. Uzaylı gibi gelirlerdi bize. Belli ki bir değil birkaç üst sınıftandı. Garipsediğimiz belli olmasın diye yan gözle bakıp geçerdik.

Otuzumdan sonra bir gün bir arkadaşım tenis oynamayı önerdi.

– Git işine, dedim. Ama istersen serbest ya da grekoromen tutuşabiliriz.

Israr etti. Kıramayıp kabul ettim. Zaten ne zamandır spor yapmamışım. Şortları geçirip tenis kortuna gittik.

Yenildim tabii. Hem de çok fena. Sonraki günlerde birkaç defa daha oynadık. Giderek iyileşiyordum. Hoşuma da gitmeye başlamıştı oyun. Hatta bir seferinde arkadaşımı yenmeme ramak kalmıştı.

Tenis arkadaşım mahallenin tenis kulübüne üyeydi. Beni de üye yapmak istedi. Biraz nazlanarak da olsa üye oldum. Bir imza ve üç beş kuruş aidat sınıf atlamama yetmişti.

Kulübün şampiyonu, arkadaşım ve ben bir gün kulüpte laklak ederken, bana şöyle bir öneri getirdiler.

– Bizimle üç maç yap. İkisini peşpeşe kazanırsan akşama sana bir ziyafet çekeceğiz.

– Ya peşpeşe iki maç kazanamazsam?

– O zaman sen bize bir ziyafet çekeceksin...

– Yok ya... Başka?

– Başka... diye devam etti şampiyon, biz iki maç üstüste yapamayız, terleriz, yoruluruz, oramız buramız ağırır. Arada bize bir maçlık dinlenme payı bırak... Senin anlayacağın biz iki maç üstüste ya-

şamayıp. Her maçtan sonra rakibin değişecek...

Ben üç maç üstüste yapacağım ama onların biri bir, diğeri iki maç yapacak; üstelik iki maç yapan iki maç arasında dinlenebilecek...

Şampiyona S diyelim. Arkadaşımın adı da A olsun. Yapacağım maçlar ya ASA ya da SAS sırasıyla olacak. Bu seçimi bana bıraktılar. Acaba hangisi benim için daha avantajlı? ASA mı yoksa SAS mı?

“Her ikisi de benden daha iyi oyuncu ama S benden çok daha iyi bir oyuncu, dolayısıyla S'yle daha az oynamalıyım, demek ki ASA benim için daha avantajlı...” diye düşündüm. Emin olmak için aklımdan küçük bir hesap yaptım. Hayret! Az kaldı küçük dilimi yutacaktım. Hiç çaktırmadım ama. Aklıma bir şeytanlık geldi.

– Tamam, dedim. İddiayı kabul ediyorum... Yalnız size bir soru sormama izin verin...

– Neymiş o soru? diye atladı Şampiyon.

– Sizce maçlarımı ASA sıralamasıyla mı oynamak, yoksa SAS sıralamasıyla mı oynamak benim için daha avantajlıdır? Yani siz ben olsanız ilk maçı kimle yaparsınız?

Arkadaşım,

– Sıralama ASA olmalı tabii dedi. Şampiyon ile ne kadar az maç yaparsan senin açısından o kadar iyi olur. O benden çok daha iyi oynuyor.

– Elbette... diye ekledi Şampiyon. Bir matematikçinin böyle bir soru sorması bile abes! Tabii ki ASA sıralamasını seçmelisin. Bana karşı kazanma şansın yok denecek kadar az.

– Ben pek emin değilim, dedim...

Şampiyon arkadaşşıma dönüp,

– Sen bu adamın matematikçi olduğundan emin misin? diye sordu.

– Bilmem... Kendi ifadesi... Öyle diyor... Ben de onun yalancısıyım...

Onlar benimle dalga geçtikçe keyfim artıyordu. Zokayı yutmuşlardı bir kez.

– Matematikçiyim ama matematiğim pek iyi değildir. Matematik sorularının yanıtı önceden

1 Julian Havil'in Nonplussed adlı kitabındaki bir yazıdan esinlenilmiştir. Princeton Publishing House 2007.

kestirilemez... Tecrübeyle sabit...

– Şunun dediğine bak! Bir matematikçi nasıl böyle konuşabilir?

– Peki, dedim, tenis turnuvasını filan boşverin. ASA sıralamasıyla ve SAS sıralamasıyla iki maç üstüste kazanma olasılığımı hesaplayalım. Eğer sizin dediğiniz gibi ASA sıralamasıyla üstüste iki maç kazanma olasılığım daha yüksekse ben size bütün bir hafta boyunca her gece ziyafet sunacağım... Aksi halde siz bana bu gece mükellef bir ziyafet sunacaksınız...

Birbirlerine bakıp güldüler. Benimle alay ediyorlardı.

– Tamam, dediler bir ağızdan.

Hesaplara giriştim. Diyelim A'ya karşı kazanma olasılığım a ve S'ye karşı kazanma olasılığım s . Elbette,

$$0 < s < a < 1$$

olur. Bu varsayımlarımı kabul ettiler.

Önce ASA sıralamasıyla iki maç üstüste kazanma olasılığımı hesapladık. Ya

1) İlk iki maçı kazanırım, ya da

2) İlk maçı kaybedip son iki maçı kazanırım.

Bu üç olayı aşağıdaki gibi altalta yazdım. Kazanacağımı varsaydığım sıraya 1, kaybedeceğimi varsaydığım sıraya 0 yazdım.

A	S	A	olasılık
1	1		as
0	1	1	$(1 - a)sa$

En sağa da her olayın olasılığını yazdım. Bunları toplayınca,

$$p(ASA) = as + (1 - a)sa = as(2 - a)$$

çıktı.

Sonra SAS sıralamasını ele aldık:

S	A	S	olasılık
1	1		sa
0	1	1	$(1 - s)as$

Bu sefer,

$$p(SAS) = sa + (1 - s)as = as(2 - s)$$

bulduk.

Bunlardan hangisi daha büyüktür? $s < a$ olduğundan,

$$2 - s > 2 - a$$

olur ve buradan da

$$p(SAS) > p(ASA)$$

çıkar elbette. Demek ki SAS sıralaması benim için daha avantajlı. Önce şampiyonla oynamalıyım...

Akşam ziyafette hesabın ardındaki mantığı anlattım:

– İkinci maçı kilit maçtır. İkinci maçı kaybedersem, asla iki maç üstüste kazanamam. Dolayısıyla ikinci maçı en zayıf oyuncuyla yapmalıyım, ki iki maç üstüste kazanma şansımı artırayım...

Ben kuş sütünü yudumlarken, arkadaşım,

– Bu matematikçiler karın tokluğunu düşünürler, diye dalgasına devam etti. ♥

